

ÜNİVERSİTELERDE CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE DENEYİMİ

Cinsel Şiddetle Mücadelede Üniversite ve STK'ların
İşbirliğinin Güçlendirilmesi Projesi Raporu

YAZAN

F. Ceren Akçabay

ÜNİVERSİTELERDE CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE DENEYİMİ

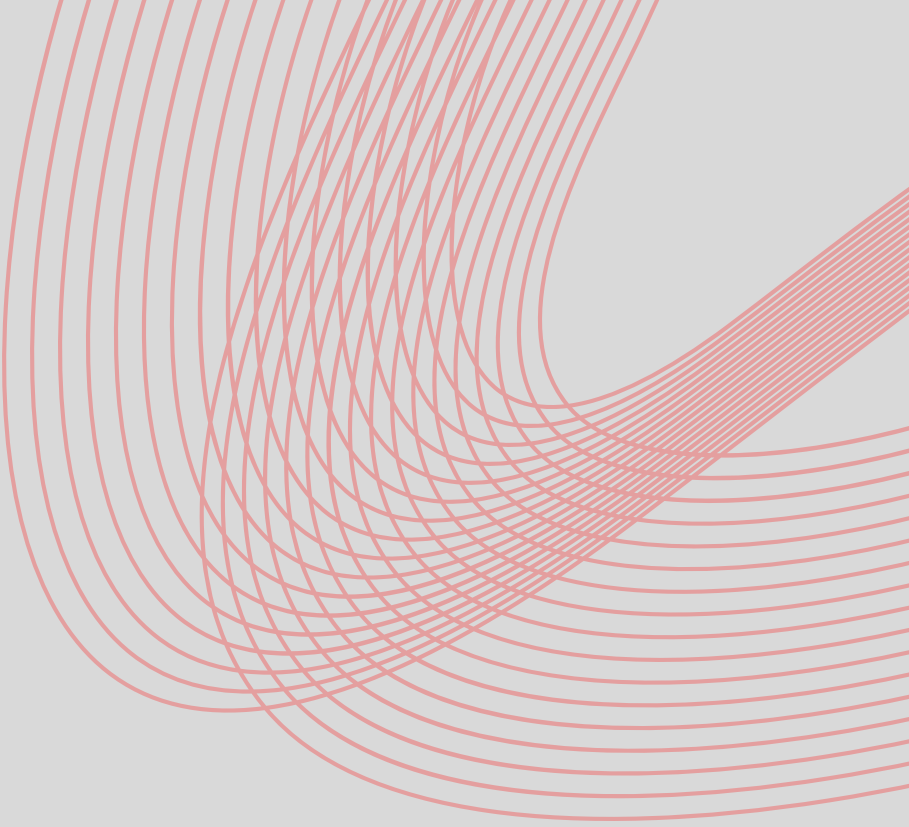
F. Ceren Akçabay

YAYINA HAZIRLAYAN

İnci Solak Akman
Burcu Yılmaz Gündüz

Nisan 2021
İstanbul

Bu rapor, Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilcilięi katkısıyla tamamlanan "Cinsel Şiddetle Mücadelede Üniversite ve Sivil Toplum İşbirliğinin Güçlendirilmesi" çalışması kapsamında üretilmiştir.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	2
2. Üniversitelerde Cinsel Şiddetle Mücadele	4
3. Üniversitelerde Cinsel Şiddetle Mücadelede Kullanılan Belge ve Birimlere İlişkin Temel Belirlemeler	14
4. Sonuç	20

1. GİRİŞ

2010'lu yıllarla birlikte Türkiye'de, toplumsal cinsiyet eşitliği önce politik söylemden dışlanmış ardından ailenin korunması politikası çerçevesinde cinsiyet eşitliğini zorunlu kılan uluslararası ve ulusal düzenlemelerin yürürlükten kaldırılması tartışmaları gündeme gelmeye başlamıştır. 2016 yılında yaşanan darbe girişiminin ardından ilan edilen olağanüstü halle birlikte barış talep ettikleri gerekçesi ile üniversitelerden ihraç edilen akademisyenlerin büyük bölümünün feminist ve queer çalışmalar alanlarında uzmanlaşmış olması yükseköğretimde cinsiyet eşitliği tartışmalarının azalmasına ve on yıllarca yıllık birikimin akademi dışına itilmesine neden olmuştur. Akademik özgürlüklerin ve cinsiyet eşitliğinin güvencesiz hale geldiği bu dönemde ülkede cinsiyete dayalı şiddetin ulaştığı boyut ise tedirginlik verici seviyededir.

Cinsel şiddetle mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması mücadelesinin önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır. 2000'li yıllarda Türkiye'de üniversitelerde ve sivil toplum örgütlerinde cinsel şiddetle mücadele alanında önemli çalışmalar yapılmış olmakla birlikte; toplumsal cinsiyet eşitliği politikasının terk edilmesi ve üniversitelere yönelik anti-demokratik politikalar nedeniyle hem üniversiteler düzeyinde hem de sivil toplum alanında cinsel şiddetle mücadele alanında gerekli gelişme sağlanamamış, işbirliği ve örgütlenme eksikliği nedeniyle hukuki ve hukuk dışı cinsel şiddetle mücadele mekanizmaları yeterince geliştirilememiştir.

Yükseköğretim Kurulu'nun, 2019 yılında, 2015 yılında başlattığı Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Projesini durdurarak buna ilişkin Tutum Belgesi'ni uygulamadan kaldırması üniversitelerde cinsiyet eşitliği çalışmalarına ket vurmuş; kamusal alanı baskılayan ve sivil toplum alanındaki çalışmaları daraltan politikalar nedeniyle de STK'larda cinsel şiddetle mücadele için gerekli çalışmalarda ilerleme kaydedilememiştir. Bu süreçte çok az sayıda STK'da gerekli belge ve mekanizmaların oluşturulabildiği görülmektedir. STK'larda yapılan sınırlı sayıda çalışmada ise üniversitelerin ürettiği belge ve mekanizmaların örnek alınmaya çalışıldığı, ancak süreç kişisel ilişkiler ve erişilebilir bilgi ve belgelerle yürütüldüğü için STK'lar bakımından cinsel şiddetle mücadelede hızlı yol alınamamaktadır. Bunun yanında politika belgeleri bakımından daha kolay işletilen bu çalışma yöntemi, ihtiyaçlar ve organizasyon şemasının her kurumda farklı olması nedeniyle kurum içi cinsel şiddetle mücadele mekanizmalarının ortaya çıkarılmasında etkili olamamaktadır.

Aramızda Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Derneğinin Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye temsilciliğinin desteğiyle gerçekleştirdiği "Cinsel şiddetle mücadelede üniversite ve STK'ların işbirliğinin güçlendirilmesi projesi" kapsamında yapılacak çevrimiçi toplantılarla üniversiteler ve STK'lar arasında işbirliği ve dayanışma oluşturulması ve yeni strateji geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje çerçevesinde hazırlanan bu raporda cinsel şiddetin önlenmesi konusunda STK'lar için temel teşkil eden üniversitelerin oluşturduğu belge, kurum ve mekanizmalar ile bu çalışmaların yapıldığı süreçte ve sonrasında yaşanan zorluklar incelenecektir.

2.ÜNİVERSİTELERDE CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELE

Cinsel şiddet, esas itibarı ile bir insan hakları sorunudur. İnsan hakları bakımından cinsel şiddet; toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanır ve cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli bir ayrımcılık biçimi olarak ortaya çıkar. Bu nedenle, genelde kadınlar ve LGBTİ+ bireyler cinsel şiddete özellikle de cinsel taciz ve saldırıya maruz kalmaktadır. Cinsel şiddetin toplumsal cinsiyet boyutunun görmezden gelinmesi cinsel taciz ve saldırının bireysel ve tekil sorunlar olarak anlaşılmasına yol açar. Bu bakış, kurumlar içinde hiyerarşik eşitsizliklerinde etkisi ile artan cinsel taciz ve saldırı vakalarının önlenmesini ve cinsel şiddetle mücadele edilmesini zorlaştırır. Cinsel taciz normalleştirilen bir davranış olarak kurum kültüründe yer aldığı anda, onun insan haklarıyla ilgisinin de görülmesi neredeyse imkânsız hale gelir. Üniversiteler, hiyerarşik yapıları ve eşitsiz ilişkileri pekiştiren nitelikte kurumlar olmaları nedeniyle kadınlar ve LGBTİ+ bireylerin cinsel taciz ve saldırıya maruz kaldığı yerler arasındadır. Bu durumun önüne geçebilmenin en önemli yollarından biri, üniversitelerin politikalarında, tutum ve eylemlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin benimsenmesi ve cinsel taciz ve saldırıyla mücadele etmek için etkin mekanizmaların oluşturulmasıdır.[1]

Türkiye'deki üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmalar 1990'lı yıllarda, İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) gibi önde gelen üniversitelerdeki kadın akademisyenler tarafından ortaya konan feminist mücadelenin bir devamı niteliğindedir. Toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları yüksek lisans programları ile araştırma ve uygulama merkezlerinin kurulması ile başlayan süreç 2000'li yılların başından itibaren üniversitelerde cinsel şiddeti önleme konusunda belgelerin hazırlanması ve mekanizmaların kurulması ile devam etmiş, başlarda tepki ile karşılanan cinsel taciz ve saldırıyı önlemeye yönelik çalışmalar, üniversitelerin toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıktan uzak bir alan haline getirilmesi için giderek önem kazanmıştır.[2] 2012 yılında ilk kez cinsel taciz ve saldırıya karşı mücadele etmek için üniversiteler arası bilgi ve deneyim paylaşımı için bir iletişim ağı (CTS Ağı) oluşturulmuştur. [3]

2011 yılında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair

Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)'nin Türkiye tarafından imzalanmasının ardından Sözleşme 2011 yılında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)'nin Türkiye tarafından imzalanmasının ardından Sözleşme gereği çıkarılan ulusal düzenlemeler ve oluşturulmaya başlayan bütüncül politikalar çerçevesinde cinsel şiddetin önlenmesi konusunda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) da önemli bir adım atmıştır. İlk olarak 2012 tarihinde düzenlenen YÖK Öğrenci Disiplin Yönetmeliği ile cinsel taciz ve saldırı disiplin cezası gerektiren suçlar arasında tanımlanmış[4], ardından 18 Ocak 2015 tarihinde Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler adına yapılan açıklamada kadına yönelik şiddetin ve istismarın önlenmesi için üniversitelerde yapılan çalışmalarda, eskileri ile kıyaslanmayacak ölçüde etkin ve sonuç üretici faaliyetlerin artırarak sürdürüleceği ve bu faaliyetlerin Yükseköğretim Kurulu tarafından da destekleneceği belirtilmiştir. Aynı yılın Mayıs ayında YÖK tarafından düzenlenen "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Üniversiteler Çalıştayı" ardından üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yönelik tavsiye niteliğinde bir Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesini hazırlanarak üniversite rektörlüklerine iletilmiştir.[5]

CEDAW (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi), İstanbul Sözleşmesi ve Anayasanın başta 10. maddesi olmak üzere ilgili diğer maddelerine, ilgili mevzuata ve Yükseköğretim Kurulunun 28.05.2015 tarihli Genel Kurul kararına dayanılarak hazırlandığı belirtilen Tutum Belgesinde üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve cinsel taciz ve cinsel saldırı dâhil her türlü taciz ve şiddetle mücadele ve güvenli bir yaşam çevresi yaratılması için çalışmalar yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.[6] Söz konusu Tutum Belgesi, o zamana kadar üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yapılan çalışmaların, özellikle de CTS ağı bünyesinde sürdürülen çalışmaların bir sonucu olması ve henüz bu konuda faaliyete geçmemiş üniversitelerin teşvik edilmesi açısından önemli görülmüştür.[7] Ancak Şubat 2019'da Tutum Belgesi YÖK resmi internet sitesinden kaldırılarak YÖK Başkanı Saraç tarafından basına yapılan açıklamada belgenin bir parçası olduğu toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması projesine "murat edilenin dışında" anlamlar yüklendiğini belirtilerek projenin, toplumsal değerlerle uyumlu olmaması ve toplum tarafından kabul görmemesi nedeniyle tutum belgesinde değişiklikler yapılması için YÖK bünyesinde çalışma yürütüldüğü belirtilmiştir.[8] Saraç'ın, aynı açıklamada, üniversitelerdeki kadın çalışmalarına yönelik müfredatın artık, "toplumsal cinsiyet eşitliği" değil, "adalet temelli kadın çalışmaları" anlayışı içerisinde belirleneceğini söylemesinin hemen ardından YÖK'ün internet sitesinden bu kez de "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" kavramı kaldırılmıştır.[9]

YÖK'ün geri adımına ve toplumsal cinsiyet eşitliğini reddeden YÖK politikasına rağmen üniversitelerde cinsel şiddeti önleme çalışmaları yaygınlaşmaya devam etmiş, cinsel şiddeti önlemek için farklı üniversitelerde yeni adımlar atılmıştır. Örneğin, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde 2019 yılında dile getirilen taciz iddialarının ardından üniversite Kadın Çalışmaları topluluğunun

öncülüğünde okul topluluklarının başlattığı imza kampanyası sonucunda üniversite yönetimi önce soruşturma başlatmış ardından da üniversitede 2020 yılı Temmuz ayında 'Cinsel Tacizi Önleme Birimi' kurulmuştur. [10] YÖK'ün tutum belgesini geri çekmesi ile üniversitelerde toplumsal cinsiyet alanında yapılan çalışmaların giderek zorlaştığı ve benzer bir zorluğun cinsel şiddetle mücadelede de yaşandığı görülmektedir. Bununla birlikte YÖK'ün tutum belgesini açıklamasının akabinde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda 02.12.2016 tarih ve 6764 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle bu Kanun'un 53. Maddesinde "Amire, iş arkadaşlarına, personeline, hizmetten yararlananlara veya öğrencilerine fiili saldırıda veya cinsel tacizde bulunmak", öğretim elemanları bakımından en ağır disiplin cezası olan kamu görevinden çıkarma cezası gerektiren fiiller arasında sayılmasıdır.[11]

Halen 2012 tarihinde kurulan Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Üniversitelerarası İletişim Ağına (CTS Ağı) kayıtlı çok sayıda üniversite bulunmaktadır.[12] 2012'den beri her yıl iki kez farklı bir üniversitenin ev sahipliğinde bir araya gelen CTS Ağı yaptığı çalışmalarla toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsel tacizi önleme konusunda üniversite çalışanlarının deneyim paylaşmasını ve üniversitelerin yönetmeliklerin yazılması ve yapıların kurulması gibi süreçlerde birbirinden destek almasını sağlamaktadır.[13] 2019 yılında Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi (Su Gender) ile Research Worldwide İstanbul işbirliği ve Raoul Wallenberg Enstitüsü desteğiyle gerçekleştirilen "Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mekanizmaları" başlıklı araştırmada çoğu CTS Ağı içinde de yer alan akademisyenlerle yapılan görüşmeler çerçevesinde cinsel şiddetin önlenmesi için temel belirlemeler yapılmıştır. Buna göre, üniversitede cinsel şiddetin önlenmesi için atılması gerekli temel adımlar şunlardır:[14]

- Öğrencilere, idari kadroya ve akademisyenlere yönelik bir protokolün oluşturulması, vakaların bildirilmesi ve takibi için güvenli bir atmosferin oluşturulması;
- Vakalar bildirildiğinde, toplumsal cinsiyete ilişkin konularda uzman bir kişinin rehberliğinde yasal bir destek mekanizması sunmak/meکانizmaya yönlendirmek, mekanizmaların takibi ve aksiyon alınmasına yönelik güvenli bir atmosfer oluşturmak;
- Öğrenci organizasyonları ve idari kadroların da konuyla ilgili eğitilmesi, böyle bir durum olduğu takdirde izlenecek yolların sunumu;
- Uzun vadede toplumsal cinsiyet eşitliğini odağa alan bir akademik kültür yaratmak;
- Vakaların bildirilmesini ve doğru kanallara iletilmesini destekleyecek çalışmalar, cinsel taciz ve şiddetin tanımının yapılması, iyi örneklerin anlatılması ve bir eylem planı oluşturulması.

Cinsel şiddetle mücadeleye dair ilk politika belgesi 2007 yılında Sabancı Üniversitesinde hazırlanırken ilk yapı 2011 yılında Ankara Üniversitesi'nde kurulmuştur. Boğaziçi Üniversitesi'nde ise 2012 yılında önce Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu kurulmuş ardından ise 2016 yılında önce

Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu kurulmuş ardından ise 2016 yılında üniversite rektörlüğü tarafından kurulan Cinsel Tacizi Önleme, Eğitim ve Destek Koordinatörlüğü ile süreç profesyonel olarak yürütölmeye başlanmıştır. [15] Ankara, Sabancı ve Boğaziçi Üniversitelerinin cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı oluşturdukları politika belgeleri ve Ankara Üniversitesi'nde kurulan Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi diğer üniversiteler için öncü belgeler ve örnek mekanizma niteliği taşımıştır. Ancak CTS Ağı'nın Mayıs 2012'de yapılan ilk çalıştayında bu belgelerde eksikliklerin bulunduğı, Ankara Üniversitesi birimi ile ortaya konan mekanizma önemli bir model olsa da yapıların her üniversitenin kendi ihtiyaç ve imkânları doğrultusunda oluşturulması gerektiğı belirtilmiş ve birçok üniversitede benzer bir yapının kurulması için gerekli olan birikime ve altyapıya sahip olunmadığının altı çizilmiştir. CTS Ağı bu noktadan itibaren üniversitelerin kendi ihtiyaç ve birikimleri çerçevesinde belge ve yapı oluşturmalarına destek vermeyi amaç edinmiştir. [16]

Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi tarafından Türkiye'deki üniversitelerde cinsel şiddetle mücadeleyle ilgili kurumsal mekanizmaların sorunlarını ve zorluklarını ön plana çıkarmak için hazırlanan "Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırı Politikalarının Analizi: Türkiye'deki Üniversiteler İçin Araç Seti" isimli, 2017 tarihli raporda, Türkiye'de yer alan 176 üniversitenin 18'inde CTS'ye ilişkin düzenlemeler, politikalar ve/veya yönergeler bulunduğı belirtilmiştir.[17] 2020 itibarıyla YÖK istatistiklerine göre Türkiye'de 203 üniversite mevcuttur.[18] Üniversitelerin web sitelerine üzerinden yapılan incelemeye göre cinsel şiddet ve saldırı konusunda herhangi bir belge ve/veya yapıya sahip üniversite sayısı 35'e ulaşmıştır.[19]

Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Politika Belgeleri ve Yapıları

1.

Kurum: Ankara Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Politika Belgesi

Yapı: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi

Diğer: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi Yönergesi

2.

Kurum: Ortadoğı Teknik Üniversitesi

Belge: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğı İlke ve Stratejiler Belgesi

Yapı: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme ve Cinsel Tacizi Önleme Birimi (CİTÖB)

Diğer: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme ve Cinsel Tacizi Önleme Birimi Yönergesi

3.

Kurum: Hacettepe Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Koruma ve Destek Komisyonu

Diğer: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Koruma ve Destek Komisyonu Yönergesi

4.

Kurum: Sabancı Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacize Karşı Önleme ve Destek İlkeleri Belgesi

Yapı: Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek Çalışmaları Komitesi (CTÖ)

Diğer: -

5.

Kurum: Boğaziçi Üniversitesi

Belge: Tacizden Koruma ve Korunma Kılavuzu

Yapı: Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu (CİTÖK)

Diğer: -

6.

Kurum: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel Tacizi ve Cinsel Saldırıyı Önlemeye Karşı Destek Birimi

Diğer: Cinsel Tacizi ve Cinsel Saldırıyı Önleme Yönergesi

7.

Kurum: Ege Üniversitesi

Belge: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politika Belgesi

Yapı: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme ve Cinsel Tacizi Önleme Birimi

Diğer: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme ve Cinsel Taciz Önleme Birimi Yönergesi

8.

Kurum: İstanbul Okan Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek İlkeleri Belgesi

Yapı: Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek Komisyonu

Diğer: Cinsel Taciz Karşısında Uygulanacak Yöntem ve Alınacak Önlemler Yönergesi

9.

Kurum: İstanbul Gedik Üniversitesi

Belge: Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddete Karşı Politika Belgesi

Yapı: Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddete Karşı Destek Birimi

Diğer: Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddete Karşı Destek Birimi Yönergesi

10.

Kurum: Altınbaş Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Politika Belgesi

Yapı: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi

Diğer: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi Yönergesi

11.

Kurum: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırıyla Mücadele Kurulu

Diğer: Cinsel Taciz ve Saldırı ile Mücadele Kurulu Yönergesi

12.

Kurum: Bilgi Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacizi ve Saldırıyı Önlemeye Yönelik Politika Belgesi

Yapı: Cinsel Tacizi ve Saldırıyı Önleme Birimi

Diğer: Cinsel Tacizi ve Saldırıyı Önleme Birimi Yönergesi

13.

Kurum: Galatasaray Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Toplumsal Araştırmalar Merkezi Toplumsal Cinsiyet Araştırmalar Birimi içinde Cinsel Tacize ve Saldırıya Karşı Destek Birimi, Psikolojik Taciz (Mobbing) ve Tacize karşı Destek Birimi

Diğer: Psikolojik Taciz (Mobbing) ve Tacize karşı Destek Birimi Yönergesi

14.

Kurum: Mimar Sinan Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul

Yapı: Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul

Diğer: Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul Yönergesi

15.

Kurum: Ufuk Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek İlkeleri Belgesi

Yapı: Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek Birimi

Diğer: Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek Birimi Yönergesi

16.

Kurum: Doğu Akdeniz Üniversitesi

Belge: Cinsel Tacize ve Saldırıya Karşı Politika Belgesi

Yapı: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi

Diğer: Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi Yönetmeliği

17.

Kurum: Atılım Üniversitesi

Belge: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık ile Cinsel Taciz ve Saldırıyı Önlemeye İlişkin Politika Belgesi

Yapı: -

Diğer: -

18.

Kurum: Özyeğin Üniversitesi

Belge: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti, Cinsel Tacizi ve Cinsel Saldırıyı Önlemeye Yönelik Politika Belgesi

Yapı: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti, Cinsel Tacizi ve Cinsel Saldırıyı Önleme Komisyonu

Diğer: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti, Cinsel Tacizi ve Cinsel Saldırıyı Önlemeye Yönelik Yönerge

19.

Kurum: TED Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Merkezi

Diğer: -

20.

Kurum: Koç Üniversitesi

Belge: -

Yapı: -

Diğer: Cinsel Tacizi Önleme Yönetmeliği

21.

Kurum: Anadolu Üniversitesi

Belge: -

Yapı: -

Diğer: Öğrenci Disiplin Yönetmeliği Uygulama Yönergesi ve Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği Uygulama Yönergesi

22.

Kurum: Yıldız Teknik Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırısı Önleme Kurulu

Diğer: Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırısı Önleme Kurulu Yönergesi

23.

Kurum: Kadir Has Üniversitesi

Belge: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırısı Önlemeye Yönelik Politika Belgesi

Yapı: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırısı Önleme Birimi

Diğer: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırısı Önleme Birimi Yönergesi

24.

Kurum: Mersin Üniversitesi

Belge: Mersin Üniversitesi Genel Etik İlkeleri

Yapı: Cinsel Şiddeti Önleme Birimi

Diğer: -

25.

Kurum: Dokuz Eylül Üniversitesi [20]

Belge: Cinsiyet Ayrımcılığı, Şiddet ve Cinsel Tacize Karşı Politika Belgesi

Yapı: Cinsiyet Ayrımcılığı, Cinsel Şiddet ve Cinsel Tacize Karşı Destek Birimi

Diğer: -

26.

Kurum: Atatürk Üniversitesi

Belge: Cinsiyet Ayrımcılığı, Cinsel Taciz ve Şiddete Karşı Politika Belgesi

Yapı: -

Diğer: -

27.

Kurum: Başkent Üniversitesi

Belge: Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Destek İlkeleri Politika Belgesi

Yapı: -

Diğer: -

28.

Kurum: İstanbul Teknik Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel Taciz ve Ayrımcılığı Önleme Kurulu

Diğer: Cinsel Taciz ve Ayrımcılığı Önleme Yönergesi

29.

Kurum: İzmir Üniversitesi

Belge: Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Politika Belgesi

Yapı: -

Diğer: -

30.

Kurum: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel Taciz ve Cinsiyet Ayrımcılığını Önleme Kurulu

Diğer: Cinsel Taciz ve Cinsiyet Ayrımcılığının Önlenmesi Yönergesi

31.

Kurum: Üsküdar Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel Taciz, Psikolojik Baskı ve Ayrımcılığı Önleme Kurulu

Diğer: Taciz ve Ayrımcılığı Önleme Yönergesi

32.

Kurum: İstinye Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Psikolojik Tacize (Mobbing), Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi

Diğer: Psikolojik Tacize (Mobbing), Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi Yönergesi

33.

Kurum: İstanbul Arel Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Cinsel ve Psikolojik Taciz İle Mücadele ve Önleme Komisyonu

Diğer: Cinsel ve Psikolojik Taciz İle Mücadele ve Önleme Komisyonu Yönergesi

34.

Kurum: Ardahan Üniversitesi

Belge: -

Yapı: Akademik Etik Kurul

Diğer: Akademik Etik Kurul Yönergesi

35.

Kurum: İstanbul Gelişim Üniversitesi

Belge: Cinsel Taciz ve Mobbing Karşıtı Politika Belgesi

Yapı: -

Diğer: -

3.ÜNİVERSİTELERDE CİNSEL ŞİDDETLE MÜCADELEDE KULLANILAN BELGE VE BİRİMLERE İLİŞKİN TEMEL BELİRLEMELER

Üniversitelerde cinsel şiddetle mücadele bakımından oluşturulan belgeler arasında içerik bakımından önemli ölçüde ortak nokta bulunmaktadır. Üniversitelerde cinsel şiddetle mücadele için atılan ilk adımlardan biri politika belgesi oluşturulmasıdır. Bazı üniversitelerde ilkeler belgesi olarak da adlandırılan bu belgelerde, üniversite içinde cinsel taciz ve saldırıyla mücadelede geçerli olacak temel ilkeler belirlenmekte ve bu ilkeler çerçevesinde birer kurumsal politika oluşturulmaya çalışılmaktadır. Belgelerin çoğunda üniversitenin destek ve önleme taahhütlerinin önemine, yapıların faaliyetlerinin tüm üniversite mensuplarını kapsamı gerekliliğine, başvuru sürecinin gizlilik, güven ve özen gösterme ilkeleri çerçevesinde maruz kalanın beyanına dayalı olarak ve ikincil mağduriyete yer vermeyecek şekilde işletilmesi gerektiğine yer verilmektedir. Aynı zamanda belgelerde yanlış beyanlara ilişkin olarak alınacak önlemlere veya yaptırımlara ilişkin bilgilendirmelere yer verilmiştir. [21]

Üniversite belgelerinin büyük çoğunluğunda cinsel taciz ve cinsel saldırının tanımı yapılmış, bu tanımlar yapılırken de esas itibarıyla, Türk Ceza Kanunu'ndaki (TCK) tanımlardan hareket edilmiştir. TCK'ya göre cinsel taciz; sıradan taciz, sürekli taciz ve şiddetli taciz olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Sıradan taciz, cinsel ya da duygusal niyetlerle istenmeyen sözel ve sözel olmayan davranışlara işaret ederken sürekli taciz bu tür davranışların tekrarlanması halinde ortaya çıkar. Ağır taciz ise tehdit, şantaj ya da hakaret ve benzeri fiillerle failin mağdurun davranışını kontrol etme niyetinin bulunduğu hallerdir. İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlüğe girmesinden sonra hazırlanan belgelerde ise Sözleşme'nin tanımlarından yararlandığı görülmüştür. Örneğin, en yakın

tarihli belgelerden biri olan, Ufuk Üniversitesi'nin "Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek İlkeleri Belgesi"nde cinsel taciz, mağdurun itibarını da vurgulayarak İstanbul Sözleşmesi'ndeki tanımdan hareket etmiştir.

İstanbul Sözleşmesi'nin 40. maddesinde cinsel taciz şu şekilde tanımlanmıştır:

"Taraflar bir şahsın onurunu ihlal etme etkisi yaratan veya bu maksatla gerçekleştirilen ve özellikle de aşağılayıcı, düşmanca, hakaretamiz, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratırken, her türlü istenmeyen, cinsel mahiyette sözlü veya sözlü olmayan veya fiziksel davranışın cezai veya diğer yasal yaptırıma tabi olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır."

Cinsel saldırının tanımı ise belgelerde TCK'daki cinsel saldırı suçu çerçevesinde yapılmıştır. TCK cinsel saldırı suçu basit ve nitelikli olmak üzere ayrı ayrı düzenlemiştir. Bunlardan ilki bir organ ya da enstrüman tarafından nüfuz etmeden bir kişinin bedensel bütünlüğünün ihlal edilmesi, ikincisi ise bir organ ya da enstrüman tarafından nüfuz ederek bir kişinin bedensel bütünlüğünün ihlalidir. İstanbul Sözleşmesi'ndeki tanıma bakıldığında Sözleşme'nin 36. maddesinde, basit ve nitelikli cinsel saldırının yanı sıra "[b]aşka bir insanın, rızası olmaksızın, üçüncü bir insanla cinsel nitelikli eylemlere girmesine neden olmak" da cinsel saldırı kapsamında sayılmış ve rıza kavramının, mevcut koşullar bağlamında değerlendirilmesi ve rızanın şahsın özgür iradesi sonucunda gönüllü olarak verilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Üniversitelerde cinsel şiddet vakaları genellikle hiyerarşik olarak eşit olmayan konumda olan kişiler arasında gerçekleştiği için belgelerde düzenlenen diğer bir şiddet türü misillemedir. Misilleme, duygusal yahut cinsel amaçlı bir davranış veya daveti reddeden kişiden intikam alma girişimidir. Cinsel taciz ve saldırı hakkında bildirim yapmak isteyen veya bildirim işlemi yapan kişiler misillemeye maruz kalabilmektedir.[22] Ankara Üniversitesinin politika belgesinde, misilleme, cinsel veya duygusal amaçlı girişim ve teklifleri reddetmesi ya da tacize uğradığını düşünerek şikâyet etme yoluna gitmek istemesi/gitmesi nedeniyle, örtülü olarak veya açıkça kişinin iş veya eğitim yaşamının intikam amacıyla zorlaştırılması biçiminde bir taciz türü olarak tanımlanmıştır. Sabancı Üniversitesinin politika belgesinde ise cinsel ya da duygusal amaçlı gayret ya da tekliflerin kabulü durumunda ödül, terfi, not gibi her türlü ayrıcalık vaat etmenin de misilleme olarak değerlendirileceği belirtilmiştir.

Üniversitelerin ortaya çıkardıkları belgelerin çoğunda teknolojinin gelişimi ve yayılımı nedeniyle giderek daha sık karşılaşılmaya başlanan siber tacize yani "bir kimseyi korkutmak, taciz etmek ya da küçük düşürmek niyetiyle bir kişi veya grup tarafından cep telefonu veya internet teknolojisi

kullanılarak tekrar eden, istenmeyen ve tehditkar davranışlar” yoluyla tacize yer verilmediği gibi, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın yasaklanması temel politik tutum olarak benimsense de belgelerde çoğunlukla LGBTİ+ bireylere karşı düşmanca bir ortam yaratma girişiminde bulunan taciz türlerine yer verilmemiştir.[23] Bu eksiklik konuya ilişkin çeşitli çalışmalarda kayda geçirilmiştir.[24] Bu çalışmalar etki doğurmaya başlamış, daha önce de atıfta bulunduğumuz, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezinin hazırladığı politika analiz raporunda LGBTİ+ bireylerin korunması yolundaki eksikliğe dikkat çekilmiş ve üniversitenin 2017 yılında yürürlüğe giren politika belgesinde de toplumsal cinsiyete dayalı taciz ayrı bir başlık altında tanımlanıp yasaklanmıştır.[25] Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz, Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırısı Önlemeye Yönelik Politika Belgesi’nde toplumsal cinsiyete dayalı taciz, “[a]çıkça cinsel nitelikli söz ya da davranış içermemekle birlikte, kişiye cinsiyeti, cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği nedeniyle yönelen ve eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirerek, kişide olumsuz etkilerde bulunan taciz biçimi” olarak tanımlanmıştır.

Üniversitelerde cinsel şiddetle mücadele konusunda temel belirlemelerde bulunulmasını kolaylaştıran benzerliklerin yanında üniversitelerdeki ihtiyaç, birikim ve organizasyon şeması nedeniyle ortaya çıkan önemli farklar da mevcuttur. STK’lar bakımından düşünüldüğünde, cinsel şiddetle mücadelede üniversitelerin birikimlerinden yararlanabilmek için bu farkların anlaşılması önemlidir. Genel bir değerlendirme yapıldığında, üniversitelerde cinsel şiddetle mücadele bakımından ortaya çıkarılan belge ve mekanizmalar karşılaştırıldığında üç temel konuda farklılaşmanın olabildiği görülmüştür: Bunlar; mekanizmanın yapısı, hazırlanan belgenin ya da belgelerin niteliği ile içerik, süreç ve verilen hizmetler konusunda farklılıklardır. Mekanizmaların yapılarına ilişkin farklılıklara baktığımızda, söz konusu yapıların bazı üniversitelerde komite / soruşturma komitesi olarak, bazı üniversitelerde de birim olarak ya da komisyon yahut kurul olarak organizasyon şemasında yer aldıkları görülmektedir. [26] Boğaziçi Üniversitesinde ise Cinsel Tacizi Önlem Komisyonuna paralel işleyen koordinatörlük ofisi kurularak mekanizmanın işleyişine uzmanlaşma da dahil edilmiştir. [27]

Üniversitelerde cinsel şiddeti önleme mekanizmalarının yapılarına paralel olarak, ortaya çıkan belgelerin niteliği ve içeriği de değişebilmektedir. Koç Üniversitesi örneğin, çalışma esaslarının hukuki çerçevesini belirleyen bir yönetmelik çıkarmışken, Sabancı Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi ilkeleri ortaya koyan politika belgelerine referansla çalışmakta; Ankara Üniversitesi ise hem yönerge hem de politika belgesi ile çalışmaktadır. [28] Diğer üniversiteler ise cinsel şiddetle mücadelede öncü olan Sabancı, Ankara ve Boğaziçi gibi üniversitelerin ortaya çıkardığı farklı tiplerden kendilerine uygun olanı seçerek üzerinde çalışmalar yapmış, ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar doğrultusunda eklemeler yaparak belge ve mekanizmaları kendi üniversitelerinde hayata geçirmişlerdir.

Üniversitelerin belge ve mekanizmalarındaki farklar, ilgili birim/kurul/komisyonlara başvuru sürecinde de farklılıklara neden olmuştur. Bazı üniversitelerin belgeleri, sadece birinci derecede maruz kalana olayı bildirme hakkı verirken, bazı belgelerde bildirim hakkı olaya tanık olanlara da tanınmıştır. Anonim bildirim izni veren üniversite sayısı oldukça azdır.

Yukarıdaki tabloda da görülebileceği gibi cinsel şiddet vakalarıyla ilgilenen farklı mekanizmalar ve yapılar söz konusudur. Bu yapıların sorumlulukları, taciz vakaları ile ilgili şikayetlerin alınması ve bunlara cevap verilmesinden, danışmanlık hizmeti, eğitim ve bilgilendirme çalışmalarına kadar değişiklik göstermektedir. Üniversitelerin ilgili birimlerinin CTS ağı içinde yaptığı çalışmalarda ilgili yapıların temel sorumluluğunun bilgilendirme, yönlendirme ve takip yahut destek olduğu üzerinde durulmaktadır. Bilgilendirme süreci, üniversite genelinde yapılan eğitim çalışmaları ile sürekli hale getirildiği gibi, maruz kalanın şikayetini resmi bir hale getirmeden önce mekanizmaların ne şekilde işlediğini öğrenmesi bakımından da önemlidir. Ayrıca şikayetin resmi hale gelmesi, varsa maruz kalanın hukuki/psikolojik/fiziki ihtiyaçlarının karşılanması için üniversite içinde ve dışındaki kurumlara yönlendirme yapılmakta ve bütün soruşturma süreçleri takip edilerek maruz kalan desteklenmeye çalışılmaktadır.[29]

Bu görevlerin çeşitliliğinin yanı sıra üniversitenin belgesi çerçevesinde başvurunun türüne göre üniversitenin organizasyon şeması içinde farklı yapılar da sürece dahil olabilmektedir. Bu konuda altı çizilen nokta, üniversite içindeki farklı yapılar arasındaki yazışmalarda gizlilik ilkesine riayet ve disiplin komisyonlarında yer alan üyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsel şiddetle mücadele konusunda bilgili olma zorunluluğudur. Bu nedenle, CTS Ağı'nın yaptığı çalışmalarda sürecin, ikincil bir mağduriyet yaratmadan doğru şekilde sürdürülmesi için disiplin komisyonlarında cinsel şiddetle mücadele için oluşturulmuş yapıda görevli en az bir kişinin bulunması önerilmektedir.[30] Yetki alanlarındaki karışıklıkların giderilmesi bakımından yetkili yapının belgelerde açıkça düzenlenmesi önemli olduğu gibi vaka bildiriminde bulunacaklar için başvuru kılavuzlarının oluşturulması da önemli görülmektedir.[31] Vakalarla ilgilenen yapılardaki farklılık uzman desteği ihtiyacının da gözden kaçırılmasına neden olabilmektedir. Çoğu üniversitede cinsel şiddetle mücadele için kurulan mekanizmalarda psikolojik ve yasal destek verecek uzman bulunmamaktadır. Oysa konunun niteliği gereği bu yapılarda görevli kişilerin toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları uzmanlığına sahip bireylerden oluşması gerektiği gibi süreç içindeki psikolojik ve hukuki sorunlar bakımından destek verecek uzman personelin varlığı önemlidir. [32] Aynı belirlemeler YÖK Tutum Belgesinde de yapılmış, belgede üniversitelerde kurulan şikayet mekanizmalarının cinsel taciz ve cinsel saldırılara karşı ulaşılabilirlik, gizlilik ve güven esasına dayalı olarak güçlendirilmesi; tıbbi ve psikolojik destek verebilecek konuma getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. [33]

Üniversitelerdeki mekanizmaların işleyişlerindeki farklılığın yanı sıra şiddetle mücadeleye yaklaşım

bakımından da kimi farklılıklar bulunduğu söylenebilir. Bu yaklaşım farkı belgelerde de gözlemlenebilir durumdadır. Ankara Üniversitesi'nin politika belgesinde, amacın cinsler arasındaki ilişkileri sıkı bir disipline sokmak, rızaya dayalı ilişkileri önlemek, belirli bir cinsel ahlakı dayatmak, ifade özgürlüğünü ve özgür tartışma ortamını engellemek, cinsel içerikli her tür kişisel gerilim ve rahatsızlıkları resmi süreçlere dâhil etmek ve sert yaptırımlarla karşılamak olmadığı; cinsel taciz ve saldırı konularında farkındalık yaratmanın, taciz sayılabilecek davranışları engellemenin ve mağdurları desteklemenin hedeflendiği belirtilmiştir.[34] Sabancı Üniversitesi'nin politika belgesinde de aynı ifadelerle yer verilmekle birlikte, belgede "uygun karşılanmayan durumlar" başlıklı bir bölüme yer verilerek rızaya dayalı olsa bile hiyerarşik ilişkilerin uygunsuz görüldüğü belirtilmiştir.[35]

Yaklaşım bakımından bir diğer önemli fark, Ankara Üniversitesi'ndeki "onarıcı adalet" çalışmalarıdır. İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanıp yürürlüğe girmesinden önce "arabuluculuk" çerçevesinde politika belgesinde düzenlenip uygulamaya giren yaklaşım, Sözleşme'nin şiddet bakımından arabuluculuğu yasaklamasıyla onarıcı adalet çalışmalarına evrilmiştir. Ankara Üniversitesi'nin politika belgesinde yapılan değişiklikle onarıcı adalet, mağdurun ihtiyaçlarını anlamaya yönelik üniversite içi bir çözüm yolu olarak tarif edilerek onarıcı adaletin hedefinin sürece mağdurun çevresi ve tacizde bulunduğu iddia edilen kişi ve onun çevresini dahil ederek çözüme ulaşılması olduğu belirtilmiştir. [36] Ancak Ankara Üniversitesi Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Biriminde yapılan onarıcı adalet tartışmalarının yeterli görülmemesi bu çalışmaların zaman içinde yerini sürece dahil olan herkesin birlikte dönüşmesini hedefleyen dönüştürücü adalet çalışmalarına bırakmaya başlamasını sağlamıştır.[37]

Sabancı Üniversitesinde ise Ankara Üniversitesine benzer şekilde İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlüğe girmesi öncesi arabuluculuk olarak başlayan uygulama, yerini isimsiz olarak da başvurulabilen "sözlü uyarı süreci"ne bırakmıştır. [38] Yapılan değişiklikle politika belgesinde de yer bulan sözlü uyarı sürecinin amacı, başvuran tarafa kendisinin korunduğu; şikayetçi olunan tarafa ise kurumun cinsel taciz durumu ile ilgili bilgisi olduğu ve durumu takip ettiği mesajını vermek olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, Komiteye başvuran kişi, karşı tarafın uyarılmasını istiyor ancak herhangi bir sebeple korkuyor ve/veya şikayetçi olduğunun bilinmesini istemiyor ise, Komite veya şikayetçi olunan kişinin amirinin karşı taraf ile görüşerek onu sözlü olarak uyarmasını isteyebilir. Bu uyarı herhangi bir resmi nitelik taşımaz.[39]

Üniversitelerin belgelerinde ve mekanizmalarındaki farklılığa rağmen özellikle YÖK Tutum Belgesi'nin uygulamadan kaldırılmasının ardından üniversitelerde cinsel şiddetle mücadele konusundaki tüm gelişmenin üniversitelerde mevcut bulunan yapıların bir araya gelerek oluşturdukları CTS Ağındaki paylaşım ve dayanışma ile sürdüğü söylenebilir. Merkezi üniversite

idaresinin desteğinden yoksun yapıların cinsel şiddetle mücadele için verdikleri çabanın böyle bir dayanışmaya dönüşmesi üniversitelerde artan cinsel şiddet olaylarının yarattığı ihtiyaç nedeniyle benzer yapılar kurmaya çalışan üniversitelere de güç ve dayanak sağlamıştır. CTS Ağı'nın 2012 yılından beri yılda iki kez yapmakta olduğu toplantılar pandemi koşullarına rağmen devam etmekte ve üniversite yapıları yaşadıkları sorunları ve ihtiyaçları farklılıkları ve imkanları çerçevesinde sürdürerek cinsel şiddetle mücadeleye devam etmektedir.

SONUÇ

Üniversitelerde 2007 yılından bu yana süren cinsel şiddetle mücadele çalışmaları, üniversitelerin dayanışması sayesinde merkezi üniversite idaresinin desteği olmaksızın artarak devam etmektedir. Ülke genelinde uygulanan "ailenin korunması" politikası çerçevesinde İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasa gibi toplumsal cinsiyete dayalı şiddet bakımından çok önemli yasal belgelerin tartışmaya açıldığı yeni dönemde cinsel şiddetle mücadelenin zorlaştığı bir gerçektir. OHAL sürecinin ardından gelen pandemi, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması kolaylaştırırken yanyana gelmeyi zorlaştırmıştır.

STK'lar bakımından düşünüldüğünde ailenin korunması politikası ile birlikte artan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sorununun kurum içi çalışmalar doğrultusunda yaygın şekilde ele alınabildiği söylenemez. Ülkede var olan ve mücadeleleriyle sivil toplum alanının var eden kurumları bu eksikliğinde şüphesiz ülkede sivil toplum çalışmalarının zorlaşmasının ve STK'ların çalışmalarını artan hak ihlallerine yoğunlaştırma zorunluluklarının payı büyüktür. Ancak tüm bu zorluklara rağmen, feministlerin öncülüğünde cinsel şiddetle mücadelede kurum içi çalışmalar STK'lar arasında da hız kazanmış durumdadır. Bu çalışmaların ilerleyebilmesi bakımından yıllara yayılan ve içinden geçtiğimiz sürecin zorluklarını dayanışma ile bertaraf etmeyi başaran üniversite yapılarının deneyimleri yol göstericidir. STK'lar ile üniversitedeki cinsel şiddetle mücadele yapıları arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi ise sadece cinsel şiddetle mücadele bakımından değil demokratik bir toplum inşa etmek bakımından önemli olacaktır.

DİPNOTLAR

[1] Gülriz Uygur, Hülya Şimşek (ed.), Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Yayını Kasım, 2018, s. 1-5.

[2] Zeynep Gülru Köker, Aslı Polatdemir, Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Mekanizmaları: Bir Temel Değerlendirme Çalışması, Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi (Su Gender) ve Research Worldwide İstanbul Yayını, İstanbul 2019, s. 6 ve 25.

[3] CTS Ağı 20.05.2012 tarihli Çalıştay Raporu, <http://cts.ankara.edu.tr/calistay-i/> (erişim tarihi: 02.04.2021)

[4] 18.08.2012 tarihli Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği, madde 8 ve 9, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16532&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (erişim tarihi: 01.04.2021)

[5] Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan 29.05.2015 tarihli basın açıklaması, http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/718_1.pdf (erişim tarihi: 01.04.2021)

[6] Yükseköğretim Kurumları Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi, https://www.ktu.edu.tr/dosyalar/kadinarastirmalari_e950b.pdf , (erişim tarihi: 01.04.2021)

[7] Zeynep Gülru Köker, Aslı Polatdemir, s. 7.

[8] Bianet haber sitesi, 29.02.2019 tarihli haber, <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/205668-yok-toplumsal-cinsiyet-esitligi-tutum-belgesini-sitesinden-kaldirdi> (erişim tarihi: 01.04.2021)

[9] Birgün Gazetesi haber sitesi, 29.02.2019 tarihli haber, <https://www.birgun.net/haber/toplumsal-cinsiyet-yok-u-rahatsiz-etti-247477>, (erişim tarihi: 01.04.2021)

[10] Birgün Gazetesi haber sitesi, 26.07.2020 tarihli haber, <https://www.birgun.net/haber/ytu-lu-kadin-ogrenciler-mucadeleyi-kazandi-cinsel-taciz-birimi-kuruluyor-309> (erişim tarihi: 01.04.2021)

DİPNOTLAR

[11] 2547 sayılı Yükseköğrenim Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> (erişim tarihi: 01.04.2021)

[12] Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Üniversitelerarası İletişim Ağı internet sitesi, <https://ctsuni.wordpress.com/hakkinda/> (erişim tarihi: 01.04.2021)

[13] Zeynep Gülrü Köker, Aslı Polatdemir, s. 13.

[14] Zeynep Gülrü Köker, Aslı Polatdemir, s. 59.

[15] Cemre Baytok, Ankara Üniversitesi'nden Boğaziçi'ne, Üniversitelerin Cinsiyetçilikle İmtihani ve Cinsel Taciz: Alev Özkazanc ile Sohbet, <https://www.catlakzemin.com/ankara-universitesinden-bogazicine-universitelerin-cinsiyetcilikle-imtihani-ve-cinsel-taciz-alev-ozkazanc-ile-sohbet/?fbclid=IwAR02SOLG-hQmnCYrMRolnYoMJn862flub3eX4m1A6uXm3QoJ1IKT-izuRuQ> (erişim tarihi: 02.04.2021)

[16] CTS Ağı 20.05.2012 tarihli Çalıştay Raporu, <http://cts.ankara.edu.tr/calistay-i/> (erişim tarihi: 02.04.2021)

[17] Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırı Politikalarının Analizi: Türkiye'deki Üniversiteler İçin Araç Seti, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi, 2017, <https://gender.khas.edu.tr/tr/cinsel-ve-toplumsal-cinsiyete-dayali-taciz-ve-saldiri-politikalarinin-analizi-turkiyedeki> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[18] Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[19] Üniversitelerde cinsel taciz ve saldırıya karşı politika belgeleri ve destek birimleri tablosu CTS Ağı web sitesi ve arama motorları üzerinden ulaşılan üniversitelerin web sitelerindeki verilerle sınırlıdır. Tablodaki yapı ve belgelerin uygulamada olup olmadıkları tespit edilmemiştir.

[20] Dokuz Eylül Üniversitesi'nde "Cinsiyet Ayrımcılığı, Şiddet ve Cinsel Tacize Karşı Politika Belgesi" ve Cinsiyet Ayrımcılığı, Cinsel Şiddet ve Cinsel Tacize Karşı Destek Birimi oluşturulmuş olmakla birlikte bu belge ve birim şu an üniversite web sitesinden kaldırılmıştır. <http://dekaum.deu.edu.tr/cts-birimi/> (erişim tarihi: 13.04.2021)

DİPNOTLAR

[21] Gülriz Uygur, Hülya Şimga (ed.), Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Yayını Kasım, 2018, s. 22, s. 47, s. 139.

[22] Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırı Politikalarının Analizi: Türkiye’deki Üniversiteler İçin Araç Seti, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi, 2017, s. 10 <https://gender.khas.edu.tr/tr/cinsel-ve-toplumsal-cinsiyete-dayali-taciz-ve-saldiri-politikalarinin-analizi-turkiyedeki> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[23] Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırı Politikalarının Analizi: Türkiye’deki Üniversiteler İçin Araç Seti, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi, 2017, s.6 <https://gender.khas.edu.tr/tr/cinsel-ve-toplumsal-cinsiyete-dayali-taciz-ve-saldiri-politikalarinin-analizi-turkiyedeki> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[24] Genç LGBTİ+ Derneği’nin Ege Üniversitesi ve İzmir Ekonomi Üniversitesi’ni inceleyerek kaleme aldığı raporda, Ege Üniversitesi’nin cinsel şiddeti önlemeye yönelik olarak çıkardığı Yönerge’de “HIV’le yaşayanlara yönelik damgalama, taciz, ayrımcılık” gibi LGBTİ+ bireylere özgü taciz biçimlerinin düzenlemeye konu edilmediği ifade edilmektedir. “Üniversitelerde LGBTİ+ Eşitliğinin İzlenmesi 2020”, Aralık 2020, s. 10. <https://genclgbti.org/2021/03/22/universitelerde-lgbti-esitliginin-izlenmesi-2020-raporu-yayinda/> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[25] Mary Lou O’Neil, “Üniversitelerde Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırı ile Mücadele”, Gülriz Uygur, Hülya Şimga (ed.), Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Yayını Kasım, 2018, s. 77-79.

[26] Seda Kalem, “İstanbul Bilgi Üniversitesi Cinsel Taciz ve Saldırısı Önleme Birimi’nin Kuruluş Hikayesi”, Gülriz Uygur, Hülya Şimga (ed.), Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Yayını Kasım, 2018, s. 45-52.

[27] Cemre Baytok, “Boğaziçi Üniversitesi Cinsel Taciz ve Saldırısı Önleme Komisyonu ve Koordinasyon Ofisi”, Gülriz Uygur, Hülya Şimga (ed.), Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Yayını

DİPNOTLAR

Kasım, 2018, s.53-55; 1 Nisan 2021 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğünün ofis koordinatörünü ücretsiz izne çıkarması ile ofis fiilen kapalı hale gelmiştir. 04.04.2021 tarihli Bianet Haberi, <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/241850-prof-melih-bulu-nun-yeni-konusu-cinsel-tacizi-onleme-komisyonu> (erişim tarihi: 08.04.2021)

[28] Seda Kalem, s. 45-46.

[29] CTS Ağı 11.05.2018 tarihli Çalıştay Raporu, <https://ctsuni.files.wordpress.com/2018/12/xiii-c3bcniversitelerarasi-cinsel-taciz-ve-saldiri-ic59fbirlic49fi-ve-iletic59fim-grubu-c3a7alic59ftayi-raporu.pdf>

[30] CTS Ağı 11.05.2018 tarihli Çalıştay Raporu, <https://ctsuni.files.wordpress.com/2018/12/xiii-c3bcniversitelerarasi-cinsel-taciz-ve-saldiri-ic59fbirlic49fi-ve-iletic59fim-grubu-c3a7alic59ftayi-raporu.pdf>

[31] Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırı Politikalarının Analizi: Türkiye'deki Üniversiteler İçin Araç Seti, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi, 2017, s.6 <https://gender.khas.edu.tr/tr/cinsel-ve-toplumsal-cinsiyete-dayali-taciz-ve-saldiri-politikalarinin-analizi-turkiyedeki> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[32] A. Aslı Şimşek ve Damla Songur, s. 40.

[33] Yükseköğretim Kurumları Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi.

[34] Ankara Üniversitesi çalışmalarında söz konusu olan rızaya dayalı hiyerarşik ilişkiler konusundaki bu yaklaşım 2019 yılından itibaren dönüşmeye başlamıştır. Ankara Üniversitesi Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Destek Birimince (CTS) hazırlanan 'Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Sıfır Tolerans Belgesi' nin 01.08.2019 tarihinde üniversite senatosunda kabul edilmesiyle yeni bir eylem planı oluşturulmuş, "cinsel taciz ve saldırıya karşı sıfır tolerans" yaklaşımı tüm fakülte ve meslek yüksekokullarında yapılacak çeşitli etkinlik ve çalışmalar öngörülmüştür. Bu çalışmaların en önemlilerinden biri ise her birimde oluşturulacak destek birimlerinin düzenleyeceği eğitim çalışmalarıdır. Bu eğitimler çerçevesinde cinsel taciz ve saldırıya karşı farkındalık oluşturmaya ve akademisyen- öğrenci ilişkisinin sınırları konusunda bilgi verilmeye çalışılacağı belirtilmektedir. Bkz. Gülriz Uygur röportajı 10.08.2019 tarihli Cumhuriyet Gazetesi,

DİPNOTLAR

<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/profesurun-tecavuzle-suclanmasıyla-gundeme-gelmisti-ankara-universitesinden-cinsel-istismarla-mucadele-belgesi-1528533> (erişim tarihi: 18.04.2021)

[35] Sabancı Üniversitesi Cinsel Tacize Karşı Önlem ve İlkeler Belgesi,
<https://www.sabanciuniv.edu/tr/cinsel-tacize-karsi-onlem-ve-ilkeler-belgesi> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[36] Ankara Üniversitesi Cinsel Tacize ve Cinsel Saldırıya Karşı Politika Belgesi,
<https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/mevzuat/cinsel-tacize-ve-cinsel-saldiriya-karsi-politika-belgesi/> (erişim tarihi: 03.04.2021)

[37] Gülriz Uygur, "Nereden Nereye Geldik?", Gülriz Uygur, Hülya Şimşak (ed.), Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Yayını Kasım, 2018, s. 17-24.

[38] Ayşegül Altınay ve diğerleri, Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı ve Cinsel tacizle Mücadele: Sabancı Üniversitesi Deneyimi, Gülriz Uygur, Hülya Şimşak (ed.), Üniversitelerde Cinsel Taciz ve Saldırıyla Mücadele: CTS Çalışmaları, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Yayını Kasım, 2018,, s. 123-142.

[39] Sabancı Üniversitesi Cinsel Tacize Karşı Önlem ve Destek İlkeleri Belgesi,
<https://www.sabanciuniv.edu/tr/cinsel-tacize-karsi-onlem-ve-ilkeler-belgesi> (erişim tarihi: 03.04.2021)

